

Seimas sumažino neapmokestinamą pajamų ribą iš VP ir indėlių nuo 3000 eurų iki 500 eurų

Delfi.lt ir VZ.lt pateikia kaip problemą tai, jog Seimas nuo 3.000 eurų iki 500 eurų sumažino neapmokestinamą pajamų ribą iš vertybinių popierių perleidimo ir palūkanų iš indėlių ir skolos vertybinių popierių. Grėsmingai skambanti antraštė: „Naujas sprendimas – tarsi tiksinti bomba taupantiems“ (delfi.lt), ir „GPM įstatymo pokyčiai: bomba taupantiems, pagalba tėvams“ (vz.lt) lyg ir suponuoja, jei ne didįjį sproginimą (Big Bang), tai bent jau dinosaurų gyvybes nusinešusio asteroido pakartotinį atsitrenkimą į Lietuvos investuotojų pasaulį.

Ko siekia Finansų ministerija?

Savo aiškinamajame rašte Finansų ministerija nurodo ([Finansų ministerijos aiškinamasis raštas](#)), jog tokiu būdu siekiama tolygiau paskirstyti mokestinę naštą tarp pajamų, gaunamų iš darbo ir kapitalo. Tikriausiai svarbiausias aspektas, kuriuo remiasi Finansų ministerija, teikdama šį įstatymo pakeitimą, yra Valstybinės mokesčių inspekcijos atlikti skaičiavimai, jog iki 20.000 eurų per metus uždirbančiųjų vidutinės pajamos iš kapitalo sudaro tik 500 eurų. Taigi daroma išvada, jog pajamos iš kapitalo, kurios viršys 500 eurų, vidutiniškai labiau apmokestins tuos, kurių metinės pajamos viršija 20.000 eurų.

Hipotetiniai skaičiai

Tačiau reikia sutikti, jog neaiški 500 eurų vidurkio sklaida. Tad norėčiau pateikti dvi lenteles: skaičiavimus, kiek eurų reiktų taupyti per metus dabar galiojančiomis sąlygomis kai kuriuose bankuose ir kreditų unijose bei kiek reiktų per metus taupyti, esant skirtingiems metinių palūkanų įverčiams.

Šiuo metu galiojančiomis sąlygomis (<http://indeliai.tv3.lt/>), jeigu pinigai būtų laikomi daugiausiai palūkanų mokančioje kreditų unijoje, kur mokamos 3% metinės palūkanos už 60+ mėnesių terminuotąjį indėlį, tokioje sąskaitoje reiktų visus metus laikyti 16.667 eurų, siekiant uždirbti 500 eurų palūkanų. Santaupas laikantiems 12 mėnesių terminuotame indėlyje, geriausiu atveju reiktų laikyti tik 29.412 eurų (gaunant 1,7% už indėlį kreditų unijose).

1 lentelė. Reikalinga indėlio suma, siekiant uždirbti 500 eurų palūkanų skirtingose institucijose (paimta iš <http://indeliai.tv3.lt/> 2015.12.11)

Institucija	12 mėn. indėlis	Indėlio suma visam laikotarpiui	60+ mėn. indėlis	Indėlio suma visam laikotarpiui
Medicinos Bankas	0,50%	100.000 €	1,10%	45.455 €
Šiaulių Bankas	0,50%	100.000 €	1%	50.000 €
SEB	0,10%	500.000 €	0,20%	250.000 €
Finasta	0,50%	100.000 €	1%	50.000 €
Danske bank	-	-	0,35%	142.857 €
Nordea	0,12%	416.667 €	0%	200.000 €
Citadelė	1,01%	49.505 €	1,31%	38.168 €
Swedbank	-	-	0%	500.000 €
Kreditų unijos, iki	1,70%	29.412 €	3%	16.667 €

Antroje lentelėje pateikiama indėlio suma, reikalinga norint gauti 500 eurų metinių palūkanų, priklausomai nuo mokamų palūkanų. Iš tikrųjų vakar priimtos įstatymo pataisos poveikį ilguoju periodu pajaus tik asmenys, laikantys virš 20.000¹ eurų terminuotuose indėliuose.

2 lentelė. Reikalinga indėlio suma, siekiant uždirbti 500 eurų palūkanų, esant skirtingiems metinių palūkanų įverčiams

Reikalinga suma sąskaitoje	Metinių palūkanų norma	Reikalinga suma sąskaitoje	Metinių palūkanų norma
500.000 €	0,1%	9.804 €	5,1%
166.667 €	0,3%	9.434 €	5,3%
100.000 €	0,5%	9.091 €	5,5%
71.429 €	0,7%	8.772 €	5,7%
55.556 €	0,9%	8.475 €	5,9%
45.455 €	1,1%	8.197 €	6,1%
38.462 €	1,3%	7.937 €	6,3%
33.333 €	1,5%	7.692 €	6,5%
29.412 €	1,7%	7.463 €	6,7%
26.316 €	1,9%	7.246 €	6,9%
23.810 €	2,1%	7.042 €	7,1%
21.739 €	2,3%	6.849 €	7,3%
20.000 €	2,5%	6.667 €	7,5%
18.519 €	2,7%	6.494 €	7,7%
17.241 €	2,9%	6.329 €	7,9%
16.129 €	3,1%	6.173 €	8,1%
15.152 €	3,3%	6.024 €	8,3%
14.286 €	3,5%	5.882 €	8,5%
13.514 €	3,7%	5.747 €	8,7%
12.821 €	3,9%	5.618 €	8,9%
12.195 €	4,1%	5.495 €	9,1%
11.628 €	4,3%	5.376 €	9,3%
11.111 €	4,5%	5.263 €	9,5%
10.638 €	4,7%	5.155 €	9,7%
10.204 €	4,9%	5.051 €	9,9%

Rizika „vidurinei klasei“?

Kyla klausimas, ar „kirs“ šita įstatymo pataisa vidurinei klasei?

G. Nausėda vidurinę klasę apibrėžė taip: “jos [vidurinės klasės] nariais yra tie, kai šeimos nariui tenka bent daugiau nei 1,5 tūkst. eurų, atskaičius mokesčius“ (delfi.lt). Galima su šiuo apibrėžimu sutikti, galima nesutikti, bet pasinaudokime juo hipotetiniam skaičiavimui atlikti.

Vidutinę Lietuvos šeimą sudaro 2,28 asmenų². Tam, kad ši šeima priklausytų vidurinei klasei, bendros šeimos pajamos turėtų siekti: 1.500 € x 2,28 x 12 mėn. = 41.040 € per metus. Lietuvos banko duomenimis ([LB statistika](http://LBstatistika)), naujai sudarytų indėlių eurais 2004 – 2014 metais palūkanų pikas buvo pasiektas per patį Lietuvos ekonomikos perkaitimą, 2009-aisiais. Tada už naujai sudarytus indėlius eurais (1-2 metų laikotarpiui) buvo mokamos 7,88% metinės palūkanos. Visgi, jeigu vertinsime visą 2004-2014 m. laikotarpį, tada vidutinės metinės naujų indėlių

¹ Lietuvos banko duomenimis, visų paskolų (likučių) eurais vidutinė palūkanų norma (nepriklausomai nuo indėlio laikotarpio) 2004 m. spalio – 2014 m. gruodžio mėnesio laikotarpiu siekė 2,47%

² <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=3765687>

eurais (1-2 metų laikotarpiui) palūkanos siekė tik 3,01%³. Tai reikštų, jog mūsų vadinamosios „vidurinės klasės“ šeima turėtų terminuotame indėlyje laikyti 16.611€ ištisus metus tam, kad uždirbtų 500€ palūkanų. O tai - nei daug, nei mažai, tik 41% visų tokios hipotetinės šeimos metinių pajamų⁴.

Verslo Žinios pateikia šį faktą: „Lietuvos banko duomenimis, šalies kredito įstaigose yra atidaryta daugiau nei 15 mln. indėlininkų sąskaitų, kuriose gyventojai laiko 9,8 mlrd. eurų“ (vz.lt). Taigi, vidutinė indėlio suma siekia tik 653 eurus. O vidutinė vienam Lietuvos gyventojui siekianti indėlio suma yra 3.390 eurų⁵. O tam, kad 3.390 eurų uždirbtų 500 eurų palūkanų, bankai turėtų mokėti 15 procentų metines palūkanas už terminuotus indėlius, o to Lietuvoje net per bumo metus nebuvo.

Manau, šie teoriniai skaičiavimai labai aiškiai parodo, jog faktiškai priimtos įstatymo pataisos nėra jokia „tikinti bomba“ (bent jau ne „vidurinei klasei“), o *Laisvos rinkos instituto* ekspertės Dovilės Sujetaitės komentaras: „*be abejonės, naujas mokesčio apynasris sumažins žmonių paskatas investuoti į vertybinius popierius ir taupyti, ir taip dalį pajamų atsidėti, pvz., senatvei*“ (delfi.lt) tėra pigus lobistinis paistalas.

Tai, kad Lietuvoje žmonės taupo per mažai, nes **nelabai turi iš ko taupyti** paliudija ir *SEB* atlikto tyrimo: „Kaip esame pasirengę pensijai“ ([SEB tyrimas](http://seb.lt)) rezultatai. Atlikus reprezentatyvią apklausą buvo nustatyta, jog vidutinės vieno respondento mėnesinės pajamos tesiekė tik 527 eurus, o trūkstama pajamų suma, kurią galėtų skirti pensijai kaupti (uždirbantys virš 493 eurų ar daugiau), respondentų požiūriu sudarytų 479 eurus. Taigi, toli gražu iki mūsų „vidurinės klasės“ mėnesinių pajamų. Ar taip Lietuvos realijų nežinanti *LLRI* darbuotoja gali save vadinti „eksperte“?

Vytauto Plunksnio, Investuotojų asociacijos valdybos pirmininko, argumentacija panaši bei taip pat neatitinka tikrovės. Vytautas Plunksnis teigia, jog tokios pataisos atgraso lietuvius nuo taupymo pensijai ar ilgalaikių taupymo planų (delfi.lt).

Deja abu pasisakiusieji pamiršo paminėti, jog Lietuvoje ir taip jau siekiama skatinti taupyti pensijai. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (21 straipsnis) nurodoma, jog: „*Iš pajamų gali būti atimamos šios per mokestinį laikotarpį patirtos nuolatinio Lietuvos gyventojų išlaidos - savo, sutuoktinio, iki 18 metų ir vyresnių neįgaliųjų vaikų ... , naudai sumokėtos pensijų įmokos į pensijų fondus, profesinių pensijų fondų dalyvių asociacijų ir (ar) jiems analogiškų subjektų, veikiančių Europos ekonominės erdvės valstybėje, turimus pensijų fondus.*“

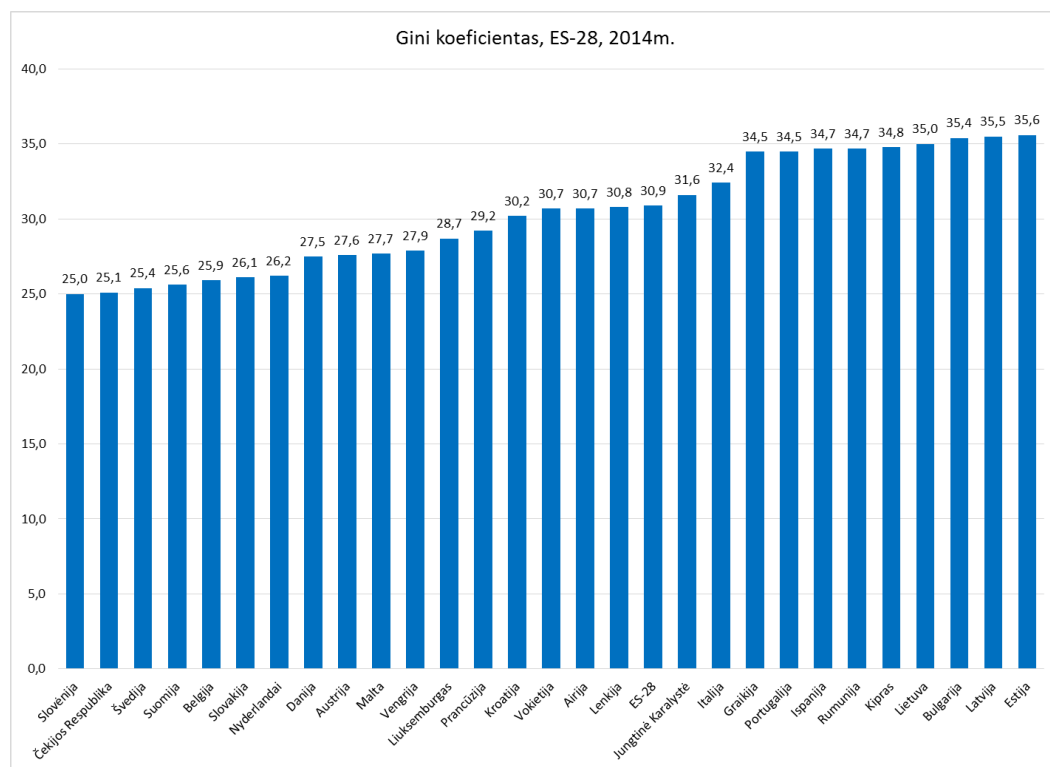
³ O visų paskolų (likučių) eurais vidutinė palūkanų norma (nepriklausomai nuo indėlio laikotarpio) 2004 spalio – 2014 gruodžio mėnesio laikotarpyje siekė 2,47%

⁴ Šioje vietoje daroma prielaida, jog visos šeimos santaupos laikomos vienoje taupymo indėlyje. Jeigu pajamos paskirstomos per abiejų asmenų sąskaitas tolygiai, tada abiejuose terminuotuose indėliuose reiktų laikyti 81% metinių šeimos pajamų.

⁵ 9,8 mlrd. Eurų padalinta 2,890679 mln. gyventojų ([Statistikos departamento duomenys](http://statistikos departamento duomenys))

Taip pat reiktų nepamiršti, jog šio įstatymo pataisos leis papildyti valstybės ir savivaldybių biudžetus tik 0,6 mln. eurų per metus ([Finansų ministerijos aiškinamasis raštas](#)). Tad ši pataisa labiau primena kosmetinį papudravimą, sąlygotą artėjančių Seimo rinkimų nei esminę mokesčių reformą, kuria siekiama suderinti visą mokesčių sistemą ir sumažinti pajamų nelygybę Lietuvoje. O kad laukia daug darbo, parodo vadinamasis Gini koeficientas, kurio reikšmė gali svyruoti nuo 0 iki 100. Jeigu Gini koeficiento reikšmė yra 100, tai yra visiška pajamų pasiskirstymo nelygybė šalyje (pajamas gauna vienas namų ūkis). O jeigu Gini koeficiento reikšmė yra lygi 0, tada visi namų ūkiai turi vienodas pajamas. Remiantis *Europos statistikos departamento* duomenimis ([Eurostat](#)), Lietuvoje Gini koeficientas siekė 35, tad Lietuva priklausė prie labiausiai netolygiai pajamas tarp namų ūkių paskirstančių valstybių ketvertuko (Lietuva, Bulgarija, Latvija ir Estija). Vidutinis ES-28 įvertis 2014-ais metais buvo 30,9.

1 pav. Gini koeficientas Europos Sąjungoje 2014 metais

Rinkimai artėja, pudravimo daugėja, bet reikšmingiems reikėtų nepamiršti Lietuvos realijų ir statistikos.

Visiems ramaus antrojo advento sekmadienio.